

MINI EXPEDITIES IN EUROPA

Avonturen in en om steden

Claar Talsma en Joanne Wissink

KNNV Uitgeverij

Inhoud

6 Inleiding

18 URBAN JUNGLE

- 21 Parijs: op de vouwfiets naar Versailles
- 27 Londen: op safari in de stad
- 32 Ruhrgebied: toppensnellen in de stadsjungle
- 38 Rome: hobbelen over de Via Appia
- 45 Wenen: walsen en wijnwandelen
- 50 Expeditie pro tips

58 BOUNTYSTRANDEN

- 61 Stockholm: eilandhoppen in het paradijs
- 66 Nice: trailrunnen naar Monaco
- 73 San Sebastian: flaneren en pelgrimeren langs de kust
- 79 Malmö: de Riviéra van Zweden
- 84 Marseille: naar kleine baaitjes in de Calanques
- 90 Expeditie pro tips

96 BERGTOCHTEN

- 99 Tromsø: het mooiste uitzicht van de wereld
- 104 Manchester: op zoek naar de peaks and pints
- 110 Luzern: kaasfondue en koeienstront
- 117 Dublin: wildkamperen in de Wicklow Mountains
- 123 Milaan: verwilderen in het Val Grande
- 128 Expeditie pro tips

136 WILD WATER

- 139 Amsterdam: suppen op de Amstel
- 144 Leuven: drijven op de Dijle
- 151 Berlijn: kanoën over de Müggelspree
- 156 Freiburg: van gutsende gootjes tot Wutachschlucht
- 162 Avignon: dansen in het wilde water
- 168 Expeditie pro tips

174 WINTER WONDERLAND

- 176 Bern: fietsen door een witte wereld
- 183 Bolzano: sleeën van hut naar hut in de Dolomieten
- 188 Oslo: op sneeuwschoenen door de Lillomarka
- 195 Lillehammer: op pad met een expeditielee
- 200 Innsbruck: sleeën, sauna en slappe lach
- 206 Expeditie pro tips

212 Register van steden

214 Tot slot

Expeditie of citytrip?

Whoemmm, wffft, pieeuw, bem, krrrr ... We staan in een straat in een Europese stad. Zakenmensen haasten zich naar hun werk. Toeristen slenteren van highlight naar highlight. Een zwerver komt voorbij met een winkelkarretje. Op straat racen auto's, stadsbussen, taxi's en stepjes voorbij. De winkeltjes aan de overkant staan vol met prullaria. We slaan een zijstraat in. Over een hobbelig straatje lopen we omhoog. Dit is rustiger. Vuilnisbakken, een piepende voordeur en geparkeerde fietsen. We lopen lukraak door de straten. Tussen twee huizenblokken is een klein steegje. We dwalen verder door de urban jungle. Een poes kijkt nieuwsgierig vanaf een schutting op ons neer. Dan verdwijnt de huizenbrij. We staan opeens in het groen. Het lijkt wel een oerwoud! Onder ons kruipen torren en andere kriebelbeesten. Bloemen in alle kleuren van de regenboog. De bomen wuiven. De struiken ritselen. Een groene flits, een halsbandparkiet vliegt voorbij. Een verroeste fiets laat zien dat we slechts een paar passen van de bewoonde wereld zijn.

We zijn op ontdekkingsreis. Niet rond ons eigen huis in Amsterdam, maar rond steden in Europa. We gaan op zoek naar droomstranden, wild water, urban jungle, bergtoppen en winter wonderland. Op zoek naar plekken waar we een citytrip kunnen combineren met een Mini Expeditie. Waarom? Omdat het voor ons de ideale combinatie is. Thuis én op vakantie. We wonen midden in Amsterdam, maar gaan vaak de wildernis in. We combineren graag stad met natuur. Twee uitersten. De één druk, vol en nooit stil. De ander rustig en eenzaam. De combinatie lijkt ongebruikelijk, maar als je met de trein reist is hij juist logisch. Op de treinreis van huis naar de bergen moet je ongetwijfeld overstappen in een stad. Tijdens je citytrip is er vast een moment dat je verlangt naar strand en een duik in het water. Het voordeel van een stad is dat je alle kanten op kunt. Bussen, treinen, metro's, trams, bergtreintjes en boten brengen je in een mum van tijd van de drukte en gezelligheid van de stad naar het bos, de bergen of het strand.

Dus gaan we op avontuur in en om steden in Europa. Van dobberen door grachten tot het beklimmen van een bergtop. Van zweten op eeuwenoude keitjes tot bibberen op een maagdelijk sneeuwtaaij. Van pootje baden in een baaitje tot rennen over kleine paadjes. We beleven 25 avonturen. In dit boek vind je onze ontdekkingen. We hopen dat we je kunnen inspireren tot een eigen expeditie door stad en natuur.

Avontuur in de stad

We bekijken de stad met andere ogen. De ogen van een ontdekkingsreiziger. De stad als speeltuin, jungle en avonturenpark. Of alleen als springplank naar de wildernis. Soms is die natuur groot en woest, soms klein en knullig. Dat maakt niet uit. Vol enthousiasme gaan we op avontuur. Ontdekken, spelen, uitvinden. Iets doen wat niet van voor tot achter is uitgedacht, niet door iedereen al is gedaan en niet in elke toeristenfolder staat. Iets ondernemen op een onverwachte plek of op een nieuwe manier. En of dat leuk is ...? Dat weet je niet van tevoren. Afzien, klunzen, spelen, lachen, twijfelen, mopperen en doorgaan. En laten wij daar nu net heel goed in zijn.

Stad en natuur, we zijn er altijd mee bezig, hebben er zelfs ons beroep van gemaakt. Joanne is International Mountain Leader. De bergen, die ze samen met anderen ontdekt, zijn haar kantoor. Claar tekent als stedenbouwer aan de stad. Ondanks al onze kennis en ervaring doen we niets liever dan ontdekken. Ons verbazen over kleine dingen. Hoe mieren lopen, dat gras kietelt en dat de chocola alweer op is. Samen buiten spelen. Elkaar inpeperen in de sneeuw, tikkertje in kano's en geinen in onze tent. Daar worden we blij van. Een avontuur valt of staat met de juiste expeditieleden. Op veel tochten ging onze zoon Fosse met ons mee. Maar we reisden ook voor werk en met familie en vrienden.

In ons vorige boek, *Mini Expedities*, schreven we over avonturen dicht bij huis. Deze keer gaan we op pad in Europa. We hebben heel veel reizen gemaakt. Een flink aantal enkel en alleen met het boek in ons achterhoofd. Sommige reizen waren al gemaakt en bleken wonderwel in dit boek te passen. Soms waren we maar een nachtje weg, soms was de expeditie onderdeel van een grotere reis. Vele uren hebben we in de trein gezeten. Eén keer gingen we met het vliegtuig. Na elk avontuur schreven we een verhaal. De ene keer vertelt Joanne en de andere keer Claar. De 'ik' in de verhalen wisselt dus.

Welke steden horen thuis in dit boek? In sommige steden ligt het avontuur voor het oprapen. Bij andere moet je beter je best doen of wat verder de stad uit reizen. Daarbij namen we het niet zo nauw. Eigenlijk biedt elke stad ruimte voor avontuur, als je het maar wilt vinden. En Europa heeft zoveel leuke steden! Groot, groen, klein en oud. Ver en dichtbij. Bekend en onontdekt.

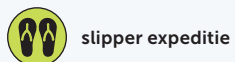
In dit boek laten we zien hoe je je citytrip omdoopt tot een expeditie. We geven je inspiratie en informatie. Maar volg ons niet braaf. Word vooral je eigen ontdekkingsreiziger. Verken nieuwe steden, onontdekte plekken en doe spannende dingen. Want trailrunnen kan net zo goed in Porto en met de vouwfiets kun je ook in Sarajevo op pad.

Symbolen

Type expeditie

Is de expeditie een standplaats-tocht of trekken we van A naar B? Is het makkelijk, iets stoerder of vraagt het specifieke kennis?

slipper expeditie

zwerf expeditie

bikkel expeditie

Seizoen

In welk seizoen kun je de tocht maken, of juist niet.

het hele jaar

zomer

winter

niet in de winter

Activiteit

Wat deden we tijdens de expeditie? Hoe gingen wij op pad? Op welke manier kun je deze expeditie ook maken?

wandelen

kanoën

klimmen
klauteren

trailrunnen

suppen

sneeuwschoen-
wandelen

sleeën

fietsen

zwemmen

langlaufen

packraften

expeditie

seizoen

activiteit

Parijs: op de vouwfiets naar Versailles

Station: Paris Gare du Nord.

Slapen: kamperen en hutten op Huttopia Versailles (europe.huttopia.com).

Fietsen: lange fietsroutes op veloscenic.com en laseineavelo.com.

Meer ontdekken in Parijs

- Het bos van Fontainebleau ligt vol grote keien waar jong en oud kunnen klimmen, klauteren en wandelen. Wil je boulderen, neem dan een bouldermat mee. Info vind je op: 27crag.com/areas/fontainebleau.
- Er zijn in Parijs, naast de Eiffeltoren, veel gebouwen waar je met trap naar boven kunt klimmen. De rooftopbars van warenhuizen, zoals Samaritaine. Maar ook op de Philharmonie in Parc la Villette, de Fondation Louis Vuitton in het Bois de Boulogne en op het grote muziekgebouw op Île Seguin. Zo kun je al toppensnellend de stad van boven ontdekken.
- Outdoorshoppen kan vlak achter de Boulevard Saint-Michel in Quartier Latin. Hier ligt een buurt met 25 gespecialiseerde winkels van Aux Vieux Campeur. Elke afdeling heeft niet een deel van een verdieping, maar een eigen winkeltje. Van een winkel vol klimspullen tot een winkel vol outdoorKinderkleding.

PARIS

URBAN JUNGLE

Londen: op safari in de stad

'Hé, wat is dat voor beest?' Joanne wijst naar de overkant van het water. Ja, daar beweegt iets groots door de bosjes. Dat is toch geen gewone hond? 'Het lijkt wel een hyena,' vindt Fosse. 'Kijk en daar, dat is net Pumbaa uit *The Lion King!*' We staan niet in Afrika op een savanne. Nee, we lopen langs het Regent's Canal in Londen. Een klein kanaal door een groene jungle. Hoog boven ons raast de stad voorbij over bruggen en viaducten. Hier staan we oog in oog met andere stadsbewoners: de populatie van de London Zoo. Onze safari door Londen begint goed.

In alle vroegte lopen we langs perron 9³/₄ op station King's Cross. Geen tovenaars met hutkoffers vandaag, maar mannen in maatpakken en met aktetassen. Vlak achter het station loopt het Regent's Canal. Een totaal andere wereld. Hier is geen tovenarij nodig om terug te gaan in de tijd. Het kanaal ligt meters lager dan de stad. Langs het oude jaagpad liggen rijen boten. Klein, smal en kleurrijk. Geen boot is hetzelfde. De namen zijn al even bont. Velvet Morning, Nomad, Mea Culpa en Black Pearl. Twee sjofele mannen in wollen truien en laarzen manoeuvreren een boot door het kanaal. Tussen hout, gasflessen en kolen ligt een oude hond op het dek. De kapitein kroelt liefdevol achter de oren van het beest en tuft verder langs de schuiten.

Het water loopt dwars door de stad, zonder zich iets van het drukke stadsleven aan te trekken. We wandelen onder bruggen en viaducten. Het kanaal is het domein van hardlopers en fietsers. Het smalle pad gaat langs lange muren, rommelige haventjes en woekerend groen. Soms keurig netjes, soms een

ruig soepzootje. Glossy gebouwen en jaren-tachtig-kolossen wisselen elkaar af. Bij Camden Lock is een markt met kraampjes vol eten. In Little Venice is het rustiger. We schuiven aan in een buurt-café. Iedereen schikt in zodat er een plekje voor ons is. 'Hé, mam, heb je het wifwachtwoord al gezien?' vraagt Fosse. Haha, *welovecoffee*. Wij ook!

Hé, een grijze pluim! Daar hopt opeens een eekhoorn voorbij. Dat is gezellig. 'They are rather unpleasant,' vindt de buurman op het bankje. Deze immigranten uit Amerika verjagen de inheemse rode eekhoorn. Op onze stadssafari koersen we dwars door Hyde Park. Hier zijn meer exoten. Groene halsbandparkieten fladderen vrolijk om ons heen. Een langlaufer op wietjes sjeest ons voorbij. Toeristen lokken de eekhoorns voor een leuke foto. Het park is een groen walhalla voor alle stadsbewoners. Hoe groot is dat park wel niet?

Slapen doen we op deze safari niet in een lodge, maar in onze tent op een camping. Daar maken we ons niet druk over stadse zaken zoals zakkenrollers. Nee, andere rovers, zoals eekhoorns en vossen, zijn hier berucht. 'Please do not leave food in your tent as this will attract wildlife,' zegt de dame van de receptie. Volgens haar eten die schattige eekhoorns dwars door je tent heen en jatten vossen zelfs je schoenen. Met hoofd-lampjes op zitten we aan een picknicktafel. Ik houd mijn eten goed in de gaten. Hoor ik daar iets scharrelen? *Eat or be eaten!*

Op onze laatste safaridag nemen we de trein naar Richmond. Een grijze man met pretogen wijst ons de weg naar Richmond Park. 'Along the Thames and then up the huh huh hill.' Hij hijgt al bij het vooruitzicht. Op deze warme voorjaarsdag loopt half Londen langs de Thames. Mensen picknicken, roeien, fietsen, wandelen en joggen. 'Kijk een echt Engels overstapje,' roept Claar blij. Ze klimt eroverheen en struint verder door het weiland. We hangen in een ceder. Over dikke zijtakken klim ik omhoog. Grote vreemde dennenappels liggen op de grond. Boven op de heuvel staat Pembroke Lodge. Echt

een plek voor een kostuumdrama. Waar zijn Hugh Grant en Emma Thompson?

We gaan verder over een grote vlakte. Vroeger was Richmond Park een koninklijk jachtgebied. De perfecte plek om onze stadssafari voort te zetten. Op zoek naar edelherten en damherten. We dwaalen tussen gele grassen, heidevelden en langs vennetjes. We speuren en spieden in het vrije veld. Waar zijn ze nou, die wilde dieren? We gaan verder door het bos. Grote bomen en een dik bladertapijt. Wat is dat daar bij die boom? Geen dier dit keer, maar een hutje. We kruipen erin. Mooi jachthutje! Ik spied om me heen. Ik zie alleen een romantisch stelletje op een bankje. Wordt hier nu net een huwelijksaanzoek gedaan?

Dan ontdekken we in de verte grijze stippen in het hoge gras. Een kudde gekleurde stipjes zwermt eromheen. De hertjes springen als gazellen over de savanne. Weg trippelen ze, op weg naar een rustiger plekje. Verstoep in het hoge gras zien we nu ook een paar edelherten. Knabbelend van het gras kijken ze elkaar aan. Rare snuiters, die mensen, zie je ze denken. 'Wist je dat ze één keer per jaar herten afschieten, mam? Vast lekker zo'n hertenbiefstuk.' Tevreden kruipen we in een echte rode dubbeldekker. Terwijl we de buitenwijken van Londen doorkruisen, observeer ik de mens in zijn natuurlijke habitat. In gedachten hoor ik de voice-over van Sir David Attenborough: 'Celebrate the wonders of British wildlife.'

expeditie

seizoen

activiteit

Londen: op safari in de stad

Station: London St. Pancras.

Expeditiestations: Richmond, King's Cross en Abbey Wood.

Slapen: kamperen op Abbey Wood Caravan Club Site (caravanclub.co.uk) of Lee Valley Almost Wild Campsite (visitleevalley.org.uk). Slapen op een boot (boutiquebarges.co.uk).

Wandelen: royalparks.org.uk en frp.org.uk.

Ontdekken: canalrivertrust.org.uk.

Meer ontdekken in Londen

- De Thames is een bijzondere rivier, met eb en vloed tot ver in de stad. Zandstranden, schelpen en schatten uit het verleden. Google maar eens op mudlarking. Als je niet met je voeten in de klei wilt staan, is het op de kades heerlijk wandelen en fietsen. Ontdek het Thames Path (nationaltrail.co.uk).
- Londen heeft prachtige musea om doorheen te struinen. Tate Modern, Natural History Museum en British Museum. Een attractie voor adrenalinejunkies is Arcelor Mittal Orbit (arcelormittalorbit.com/whats-on).
- Een mooi park is Hampstead Heath, met een panoramisch uitzicht over de stad vanaf Parliament Hill (hampsteadheath.net). Bij slecht weer kun je goed op expeditie in Kew Gardens. Daar loop je in monumentale kassen langs exotische planten en er is een Treetop Walkway (kew.org).
- Reisboeken voor de rest van je leven vind je bij Stanfords (stanfords.co.uk). Rijen en rijen met boeken en kaarten. Globes aan het plafond en kaarten tot hoog aan de muur.

URBAN JUNGLE

Ruhrgebied: toppensnellen in de stadsjungle

Het centrum van Essen is stil. Het is Hemelvaartsdag en de winkels zijn dicht. Alleen Eiscafé Toscani is open. 'Al meer dan een eeuw serveren wij ijs.' Daar is het nog wat vroeg voor. *Kaffee, gerne.* 'En

voor mij een roerei,' zegt Fosse glimmend, als hij de menukaart heeft bestudeerd. We spreiden de folder van het openbaar vervoer uit op ons tafeltje. 'Wauw, wat een spaghetti!' Fosse heeft het niet over

het eten, maar over de lijnen op de kaart. Een woud van trams, metro's, treinen en bussen krioelt door elkaar. In die wirwar liggen industriële hoogtenpunten verstopt. Die willen we op! Maar waar vinden we de toppers van dit mijngebied?

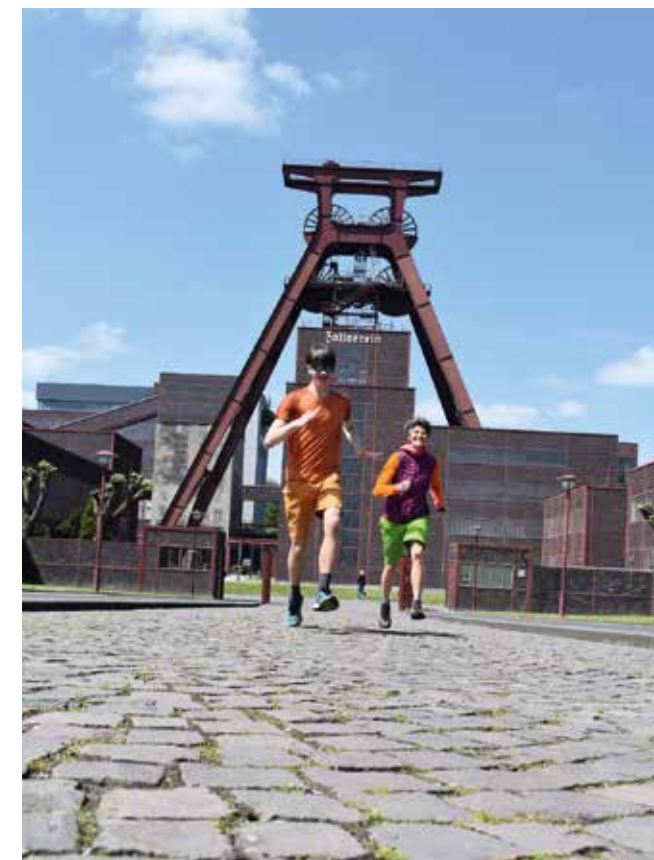
Na wat gepuzzel stappen we op tram 107, de KulturLinie. Het trammetje rammelt door woonwijken, bedrijfsterreinen en langs snelwegen. Tussen al het steen en beton schiet er ook af en toe een pluk groen voorbij. Wauw, wat een roerei is dat Ruhrgebied! We stappen uit bij de grote industriële poort van Zeche Zollverein. Ahhh, mogen we hier niet op? Tussen de bakstenen kolossen van de oude kolenmijn stikt het van de toeristen, fietsers en wandelaars. We struinen over het terrein. Langs keurig aangelegde paadjes en designbanken. Hé, kijk, in dit donkere bakbeest kunnen we omhoog. Een oranje transportband levert ons als kolenpakketjes af in het Ruhr Museum. De eerste top hebben we binnen!

Boenk, boenk, boenk. Het terrein is vol groepjes feestende mannen. Ze lopen gezapig met een bolderkar vol kratten bier en een ghetto blaster. De geavanceerde modellen hebben plantenbakken langs de zijkant hangen. Niet met weelderige planten, maar met sauzen voor de barbecue. Hoe verder we struinen, hoe rommeliger het wordt. We klauteren door enorme gashouders en langs vervallen fabrieken, onkruid en roestige hekken. In de oude gebouwen zit allerlei vertier verscholen. Een cafeetje kijkt uit over een spiegelvijver, waar alle buizen, pijpen en roest nog eens extra spiegelen. En kijk, daar zit een zwembad verstopt tussen de oude meuk. Gaaf, deze jungle!

'Nou, dit is niks,' roept Claar als we bij een afgeragd U-bahn-stationnetje

komen. Wat een grijsbetonwalhalla. Ik speur op de kaart naar onze volgende top: de Schurenbach Halde. Halde? Een heuvel, door opgestapeld mijnafval. Humpf, ik zie alleen maar bedrijfshallen en een snelweg. Waar is die heuvel nou? Wat doen we hier? Opeens staan we in een groen oerwoud. Een steil pad klimt omhoog. We struinen tussen bomen en bloemen tot we de top bereiken. Top? Een grote grindvlakte. Een maanlandschap met een betonnen plaat als topmarkering. Maar wat een uitzicht! Een lappendeken van pijpen, fabrieken, woonwijken en groen. Veel groen. Daar in dat groen gaan wij kamperen.

'Zet daar je tent maar op,' wijst campingbaas Thomas. Met zijn outdoorbroek, geruit overhemd en een hoed is hij een

combi van cowboy en boswachter. Als een ware ranger loopt hij al kletsend over het kampeerterrein. Het water van de Ruhr stroomt traag voorbij. Na alle indrukken van vandaag zijn we blij met deze groene oase. Terwijl ik de tent opzet, zie ik uit mijn ooghoek twee beestjes. Zijn dat cavia's? Een grotere versie met oranje tanden duikt op. Of toch een rat? 'Het is een familie beverratten,' vertelt Thomas, 'dat oranje komt van ijzer in zijn tanden.' Past goed bij al dat roestig staal hier in het Ruhrgebied.

De volgende ochtend schrik ik wakker van een hard geblaf. Een hond, een wolf? Als ik mijn hoofd uit de tent steek, zie ik een nijlgans hoog in een wilg zitten. Gak, gak. *I'm on top of the world!* 'Hihi,' giert Fosse, 'fijne wakker!' We halen een *Mohn-*

strudel bij een bakkertje en storten ons weer in de urban jungle. In Landschapspark Duisburg-Noord vinden we een mix van verroest ijzer, ingestorte gebouwen, cortenstaal, spoorlijnen, bloemen en bomen. De biermannen hebben plaatsgemaakt voor families met kinderwagens. Buurtbewoners staan te kletsen bij een koffiekraampje. Kinderen spelen tussen de oude gebouwen.

'Kijk, wauw, die glijbaan gaat dwars door de muur,' roept een jongetje. 'Oh, creepy,' antwoordt zijn vriendje. Deze topper wil ik niet missen. Ik klim naar boven en schuif aan bij de rij voor de glijbaan. Al wachtend beland ik in een kinderruzie. Er wordt gescholden en gespuugd. Gelukkig is alles snel gesust

en glijdt iedereen gillend naar beneden. Maar we zijn hier niet om te glijden. 'Waar gaan we klimmen, mam?' We zoeken tussen oude vervallen muren naar de *klettersteig*. Greepjes op de muur en een staaldraad voor de veiligheid. Een waar topkruis met Tibetaanse gebedsvlaggetjes schittert boven ons.

De betonnen muren zijn niet hoger dan 10 meter. Ik word meteen blij als ik mijn helm en gordel aantrek. Ik klip mijn karabiner vast en hijs me op. Wauw, leuk.

'Hmm, best spannend,' roept Claar. Ik zoek een plekje voor mijn voet op het oude beton of een ijzeren pin. 'Ik ben al boven hoor,' roept Fosse. Ik trek me omhoog op een ijzeren ladder. Dan sta ik ook op de half vervallen muur. Dit is top. 'Zullen we de nooduitgang nemen, mam?' Is er nood dan? Ja, nood. Ik heb zin in een *strudel*! Als ik nou eens een kopje koffie haal bij dat kraampje om de hoek ... Onder aan de klimmuur vierden we onze toppen. Hoe laat gaat de bus? Bus? Ik wil zo nog een keer omhoog.

expeditie

seizoen

activiteit

Ruhrgebied: toppensnellen in de stadsjungle

Station: Essen Hauptbahnhof.

Expeditiestations: Essen Zollverein, Essen Zollverein Nord, Landschaftspark Nord, Essen Heßlerstr. en Essen-Horst.

Slapen: kamperen bij Campingplatz Horster Brücke aan de Ruhr (horster-ruhrbruecke.de). De Nordparkhütte (dav-duisburg.de) en jeugdherberg (jugendherberge.de) in Landschaftspark Duisburg Nord. Hotel Alte Lohnhalle (alte-lohnhalle.eu) in Zeche Zollverein.

Wandelen: Zollverein Steig (visitessen.de).

Klimmen: op dav-duisburg.de vind je onder tabblad kletteranlagen zowel de klimtuin als de klettersteig.

Meer ontdekken in het Ruhrgebied

- Het Ruhrgebied is ook een mooie omgeving om met de fiets te verkennen. Een goede routebeschrijving is onontbeerlijk, anders verdwaal je geheid in deze stedelijke chaos. Kijk op: route-industriekultur.ruhr en radtourenplaner.ruhr.
- In het Ruhrgebied stikt het van de kunstwerken en uitzichtpunten, zoals bijvoorbeeld de Tiger & Turtle (een soort rollercoaster van trappen). Op ruhrgebiet-industriekultur.de vind je nog meer informatie over het Ruhrgebied, met interactieve kaarten.

Rome: hobbelen over de Via Appia

Hier is ie! De Via Appia, de weg naar Rome. Weg? Weg? Een zandpad, meer is het niet. 'Gaan niet alle wegen naar Rome?' vraagt Fosse. Mmm, nou deze gaat er in ieder geval recht op af. 'We moeten een klein stukje rechtdoor,' grapt hij, met een blik op de kaart. 'En dan ... nog een stukje rechtdoor.' Kilometerslang gaat de Via Appia Antica als een liniaal door de velden. Rome is nergens te bekennen. We zien alleen hoog gras, riet en keien. Rommelige grote keien. *Andiamo!* We stappen de stoffige weg op, duiken in een smal tunneltje onder het spoor en gaan op pad. Rechtdoor.

Een half uurtje geleden stonden we in de glimmende stationshal van Roma Termini. Een hal vol kwetterende Italianen. Tussen het moderne beton en glas ligt een stapel oude stenen. Achtelooos achter de McDonalds. 'Het oudste stuk stadsmuur van Rome,' zegt Marjan. In de zesde eeuw vóór Christus gemaakt door Servius Tullius. Wauw, het is echt een oude stapel stenen. Wij zijn de enigen die de muur zien. Iedereen jakkert voorbij om een trein te halen. Onze boemel vertrekt vanaf een achteraf gelegen perron, ver voorbij de stationskap. 'We zijn al bijna in St. Maria delle Mole,' moppert Claar. Het treintje schommelt de stad uit. Druk is het niet. Het station van St. Maria delle Mole is zo klein dat er niet eens een

perron is voor onze wagon. De deur gaat open, we springen het onkruid in.

We lopen almaar rechtdoor. Toch is het niet saai. De weg zelf verandert continu. Van zand, naar grove keien met uitgeslepen karrensporen, naar keurige keitjes. Als we dat zat zijn, slalommen we verder over een trail door de berm. Langs de weg ligt een eindeloze verzameling brokstukken, marmeren kolommen, afgebrokkelde beelden en ingestorte tombes en villa's. Begeleid door parasol-dennen en cipressen. Een warme woeste wind blaast ons voort. We marcheren in hoog tempo naar Rome. De sirocco duwt ons verder. De hele dag door. Vanmiddag is er onweer voorspeld. Dreigende wolken drijven door de lucht.

In elke stapel oude meuk zien wij een picknickplek. Dat stuk steen met die figuren erop afgebeeld is een perfect bankje. En daar, die brokstukken zijn een gezellig zitje rond een tafel. We vleien ons tegen een oude muur en eten broodjes met kaas. Zouden die Romeinen dat ook hebben gedaan, hier? Nou, die legioenen gingen niet zomaar picknicken, hoor. Misschien de keizer zelf. Ja, die wel. 'Wist je dat ze bijna allemaal vermoord zijn?' roept Fosse. Hij leest voor van Wikipedia: 'Gedood door troepen, vermoord, gewurgd, geëxecuteerd. Hé, kijk, deze is

